

GHEORGHE A. PETRESCU

DOCTOR IN DREPT

CONSILIER LA CURTEA DE APEL BUCUREȘTI

EVOLUȚIUNEA ORGANIZĂRII JUDECĂTOREȘTI ÎN ROMÂNIA

Extras din Revista de Drept Public No. 3-4/1942

TIPOGRAFIA „BUCOVINA” I. E. TOROUȚIU

GHEORGHE A. PETRESCU
DOCTOR ÎN DREPT
CONSILIER LA CURTEA DE APEL BUCUREȘTI

EVOLUȚIUNEA ORGANIZĂRII JUDECĂTOREȘTI ÎN ROMÂNIA

xtras din Revista de Drept Public No. 3 4 1942

TIPOGRAFIA „BUCOVINA” I. E. TOROUȚIU

EVOLUȚIUNEA ORGANIZĂRII JUDECĂTOREȘTI IN ROMÂNIA

Primele reforme mai importante cu privire la administrațiunea justiției în Principatele Române, apar în timpul domniilor fanariote.

Astfel, Constantin Mavrocordat, care domnește în ambele Principate, elaborează două așezăminte, unul pentru Muntenia la Februarie 1740 și altul pentru Moldova la Martie 1743.

În așezământul pentru Muntenia, care cuprindea 13 articole, se prevedeau dispozițiuni cu privire la salarizarea boerilor însărcinați cu distribuirea dreptății la sate, unde aceștia se deplasau pentru a judeca pe cei nevoiași.

În așezământul pentru Moldova, elaborat în a doua domnie a lui Const. Mavrocordat, se prevedeau dispozițiuni impuse ispravnicilor în calitatea lor de judecători.

Aceștia erau obligați de a judeca în fiecare zi, fără a putea delega alte persoane care să judece în locul lor.

Ispravnicii, judecau pe boeri, mazili și țărani din ținut, pentru orice pricini, afară de crime și tâlhării care erau de competența divanului.

Față de numărul crescând al pricinilor și pentru o mai repede deslegare a lor, s'au stabilit următoarele norme:

Pricinile mari se judecau de adunarea veliților boeri.

Pentru moșii judeca marele logofăt. Marii vornici pentru Țările de Sus și de Jos judecau pricinile locuitorilor din Țările lor.

Marele hatman judeca pricinile oamenilor săi, ale streinilor și ȝiganilor.

Marele vistier judeca diferențele privitoare la strângerea dărilor, iar marele agă pricinile târgoveților.

Din documentele rămase dela Const. Mavrocordat, se poate vedea grija deosebită pe care acest domnitor o punea în distribuirea dreptății și măsurile luate de el pentru înlăturarea arbitrariului administrativ ¹⁾.

Sub domnia lui Ipsilante, s'au înființat la București primele tribunale pentru afaceri civile și comerciale precum și secțiile criminale, ale spătăriei și a streinilor.

Codul Ipsilante, în vigoare în Muntenia între anii 1770 și 1817, era un rezumat al bazilicalelor, scris în grecește și conținea în afară de dispozițiuni de drept administrativ, reguli cu privire la organizarea judecătorească și a instanțelor de judecată ²⁾.

Codul Caragea, promulgat în Muntenia la 1818 și Codul Calimah, promulgat în Moldova la 1831, au fost în vigoare în Principate până la 1 Decembrie 1865 și conțineau dispozițiuni cu privire la judecățile civile și penale, procedura de urmat în fața instanțelor, recuzarea judecătorilor, etc.

În anul 1832, Principatele Române fiind sub protectoratul rusesc, li s'au impus acestora **regulamentul organic**, ce conținea dispozițiuni de drept public și privat cu privire la organizarea internă a celor două țări, complectându-se în

1) Ion G. Vântu: Primele proiecte de organizare în Principatele Române. București 1941, pag. 12-18.

2) Praviliceasca condică a Domnului Alexandru Ipsilante, Cap'tolul p ntru judecator'a veliților boeri.

acelaș timp lacunele cuprinse în legiurile Caragea și Calimach.

Regulamentul organic dădea o importanță deosebită organizării judecătorești, luând ca normă legiuirea franceză dela 1790. Instanțele judecătorești, erau pentru prima dată reglementate într'o erarhie, cu competențe deosebite, după natura litigiilor și valoarea lor bănească și cu o selecționare mai riguroasă a celor ce erau însărcinați cu împărțirea dreptății.

Reguamentul organic prevedea, separat, atât pentru Muntenia cât și pentru Moldova, la capitolul, partea și rânduiala judecătorească, dispozițiuni relative la admisibilitatea în funcțiunile judecătorești, la stabilitate, la incompatibilitate, recuzare, etc.

Instanțele judecătorești erau,

In Muntenia:

Judecătoriile de județ,

Divanurile judecătorești din București și Craiova,

Judecătoriile de comerț din București și Craiova,

Tribunalul de comerț dela Galați,

Judecătoria de poliție din București.

In Moldova:

Tribunalele județelor,

Divanurile de apelație,

Tribunalul de poliție.

Pentru ambele Principate existau înaltele divanuri de apelație, unul la București prezidat de marele ban, având șase judecători și doi supleanți, iar la Iași altul, având ca presedinte pe însăși domnitorul asistat de șase judecători, trei numiți de el, iar alți trei aleși de obșteasca adunare.

Pentru afacerile comerciale s'au instituit tribunale de comerț la București, Craiova și Galați, la care luau parte judecători comercianți, aleși dintre negustori înstăriți, iar la celelalte tribunale de județ, unde nu erau secții speciale, în cauzele comerciale, participa și starostele breslei sau doi comercianți.

Pentru judecarea contravenţiunilor poliţieneşti, s'au înfiinţat la Bucureşti şi laşi judecătorii de poliţie, compuse din trei judecători.

În celelalte judeţe din ţară, abaterile poliţieneşti erau judecate de prefecţi.

Delictele pedepsite cu închisoarea de un an, erau judecate în Muntenia de tribunalele de judeţ, de divanurile apelative secţia criminală şi de înaltul divan, iar crimele se judecau de secţiile criminale ale divanurilor apelative şi de înaltul divan.

În Moldova, atât delictele cât şi crimele se judecau numai de divanurile apelative şi înaltul divan domnesc.

Judecătorii erau numiţi de către domn pe termen de trei ani şi puteau fi menţinuţi în funcţiune încă şase ani, «dacă se arătau vrednici şi cu bună purtare».

După zece ani dela punerea în aplicare a regulamentului, judecătorii puteau deveni inamovibili, cu avizul adunării obşteşti şi aprobarea domnitorului.

Această inamovibilitate era reglementată la articolul 215 astfel: «Cu acest mijloc, lăsând stăpânirii toată slobozenia de a-i schimba la cei dintâi ani, vom putea ajunge fără să se întâmple vreo necuviinţă, dimpotrivă cu sporirea bunelor moravuri şi păşind cu încetul la începutul neschimbării judecătorilor. De aceia, spre a putea cunoaşte bine judecătorii mărimea dregătoriei lor şi a preţui toată întinderea datoriilor lor şi spre a aşeza tot într'aceiaşi vreme prin toate judecătoriile un fel de pravilă şi de obiceiuri reglementate în începuturi temeinice şi tot într'un feliu, după trecere de zece ani, din ziua după ce se va pune în lucrare acest regulament, de va găsi cu cale domnul şi obşteasca adunare, toţi judecătorii orânduindu-~~se~~ odată de către domn, vor rămâne neschimbaţi pentru totdeauna, afară numai când vor cădea într'u învinovăţire, ori se vor înălţa la alte dregătorii mai mari, sau se vor lepăda de bună voe».

Regulamentul organic prevedea şi numirea procurorilor sau procuratorilor «cari vor priveghea a se păzi cu scumpătate pravila şi regulamentele, potrivit~~du~~-se numai la în-

tâmplările la care se aduc; a se săvârși întocmai hotărârile judecătii și a se îngriji pentru toate câte privesc asupra pazei bune rândueli și a pazei liniștei obștești».

Procurorul, avea potrivit artic. 218 din regulament, supravegherea mersului judecăților «atunci când nu se va păzi pravila sau se va întâmpla în ținutul judecătorei sale vreo mare rea întâmplare, procuratorul va înștiința pe marele logofăt, ministrul dreptății, ca să se dea în judecată de va fi trebuință, învinovățitul judecător și să-și ia pedeapsa cea dupe pravilă».

Pentru funcțiunea de judecător de tribunal se cerea vârsta de 25 ani, pentru divanuri 27 ani, iar pentru postul de președinte 30 ani.

Candidații erau de preferință aleși dintre boerii pământeni «cunoscuți în iubire și dreptate, proprietari de averi nemișcătoare și mai ispitiți în magistraturi, ca prin aceste însușiri să dea închezășuiri moralicești la încredințare publică».

Nimeni nu putea îndeplini funcțiunea de judecător sau procurator, «de nu va avea vârsta, de nu va ști îndestul pravila pământului și de nu va jura mai întâi că va fi credincios pravilei și nu se va abate nici odată din calea dreptății».

Acțiunea disciplinară contra judecătorilor se exercita de domn, prin marele logofăt.

În genere, regulamentul organic a fost considerat ca fiind cea dintâi constituție a Principatelor Române.

Regulamentul organic introduce principiul separațiunii puterilor, «despărțirea puterilor cărmuitoare și judecătorească, fiind cunoscută că este neapărat de trebuință pentru buna rânduială în pricini de judecată și pentru paza dreptății particularilor, aceste două ramuri vor fi de acum înainte cu totul deosebite».

În fine, regulamentul organic reglementa actele stării civile, principiul secretului desbaterilor judecătorești, gratuitatea justiției, etc.

Potrivit articolelor 286 și 362 din regulamentul Moldovei, domnitorul avea drept să prezideze divanul domnesc, în orice cauze, precum și în pricinile disciplinare îndreptate împotriva judecătorilor acestui înalt for de judecată, iar potrivit artic. 357 și 364, el avea dreptul să confirme hotărârile divanului pentru executare, sau să le infirme și să dispună reexaminarea pricinei, atunci când el nu luase parte la judecată și decizia nu era pronunțată cu majoritatea glasurilor.

Această dispozițiune regulamentară a provocat protestul membrilor partidului național din Moldova, la 1848, care a învederat abuzul săvârșit prin temporizarea și împiedecarea mersului normal al judecăților, din cauză că «atâtea hotărâri date de către divanul domnesc în conglăsuire de șapte mădulari și care după artic. 363 a regulamentului rămân pentru veci sfinte, șed dela începutul domniei sale neîntărite și neaduse la împlinire și că altele asemenea s'au sfârâmat și nelegiuit s'au trimis în noua cercetare a tribunalelor» ¹⁾. Dezideratele partidei naționale au fost luate în considerare de divanul ad-hoc al Moldovei, care la 14 Noembrie 1848 a votat următoarea moțiune:

I. Să se acorde deplina neatârnare a părții judecătorești de puterea administrativă;

II. Să se acorde inamovibilitatea judecătorilor, înscrisă în regulamentul organic, însă în fapt neaplicată.

Conferința dela Paris din 1856, hotărînd autonomia și organizarea Principatelor Române, a dispus ca o comisiune formată din câte un delegat al Franței, Prusiei, Austriei, Angliei, Rusiei, Sardiniei și Turciei să se informeze asupra stării lucrurilor din Țările Românești și să redacteze proiectul de revizuire a legilor și statutelor, pentru a se da o deplină libertate cultului, legislației, comerțului, etc. Comisiunea, luând în discuțiune dezideratele divanurilor ad-hoc din Muntenia și Moldova, propune cu privire la organizarea justi-

1) N. Mandrea: Magistratura în Statul Român 1886, Convorbiri Literare, pag. 727.

ției: independența ramurei judecătorești față de cea administrativă și inamovibilitatea judecătorilor.

Comisiunea europeană, ce-si fixase sediul la București, luând în considerare dezideratele divanurilor ad-hoc, propune în raportul către Conferința din Paris, la capitolul III, să se organizeze autoritatea judecătorească în Valachia și Moldova, astfel:

Fiecare județ să aibă câte un tribunal cu competență civilă, comercială și penală, compus dintr'un președinte, doi judecători, un procuror și un supleant, numiți dintre boerii de clasa II-a.

La București, să se înființeze patru tribunale din care două civile, unul comercial și altul penal.

Curțile de Apel să fie alcătuite dintr'un președinte și cinci membri, numiți dintre boerii de clasa I-a. La București urmau să fie patru secțiuni, iar la Craiova două secțiuni.

În ce privea Înalta Curte de Casație, se propunea a fi o instanță tot de fond, ce urma să fie sesizată de domn în materie civilă sau comercială și de părți, sau procuror, în materie penală.

În Muntenia, Înalta Curte căpăta denumirea de Curtea princiară sau divanul domnesc. Comisiunea propunea pentru organizarea justiției în Principate, următoarele puncte:

Complecta separațiune a puterii judecătorești de cea executivă, prin fixarea atribuțiunilor celei dintâiu.

Selecționarea magistraților, după criterii obiective și fără considerațiuni de boerie.

Organizarea instituției actelor de notariat, cu autenticitate și putere executorie.

Organizarea penitenciarelor.

Organizarea corpului avocaților.

Desființarea privilegiului streinilor de a fi judecați de instanțele consulare.

Dezideratele comisiunii dela București, susținute cu căldură de reprezentanții Franței, au fost în parte acceptate de membrii Conferinței din Paris.

Prin articolele 38—41, Convențiunea a admis a se crea în Principate o Înalță Curte de Casație, comună ambelor țări, cu sediul la Focșani.

Competința Înaltei Curți era de a cenzura hotărârile pronunțate de Curțile de Apel și tribunale, exercitând tot odată și un drept de disciplină și jurisdicțiune penală asupra membrilor ei.

Ca Înalță Curte de justiție, ea urma să judece fără apel, urmărirea deschise de domn sau de către Adunare, contra miniștrilor. Membrii Înaltei Curți, trebuiau să fie inamovibili.

Intrucât Convențiunea avea caracterul unei Constituții pentru Principate, inamovibilitatea acordată membrilor Curții de Casație, a fost considerată ca fiind de ordin constituțional.

Așa se explică faptul că legea de organizare judecătorească dela 1865, ocupându-se de inamovibilitatea celorlalte instanțe, nu amintește nimic despre inamovibilitatea membrilor Casației, deoarece aceștia își păstrau inamovibilitatea potrivit normelor înscrise în convențiunea dela 1858.

Principiile inserate în cele patru articole ale Convențiunei, au fost dezvoltate de Comisia centrală dela Focșani în proiectul de lege din Martie 1860, trimes după aceea, Adunării din București.

În ședința dela 17 Iunie 1860, Adunarea din Muntenia a hotărât ca discuțiile să aibă în vedere atât proiectul Comisiunii centrale dela Focșani, cât și proiectul Adunării din Moldova.

S'a mai propus de Adunarea din București, să se comunice celei din Iași, articolele votate în fiecare ședință, pentru ca amendamentele să fie eventual adoptate și de Adunarea din Iași.

Raportorul legii, Bozianu, decanul facultății de drept din București arăta că «scopul principal al Curții de Casație este de a priveghea ca legea să fie observată în litera și spiritul ei și de a opri jurisprudența, ca nu sub influența teoriilor de echitate să distribue drepturi într'un sens cu totul strein de cugetul și voința legiuitorului.

Uniformitatea jurisprudenței, bazată pe spiritul legii și regularitatea procedurii, sunt scopul esențial al Curții de Casație. Ideia creației Curții de Casație este o consecvență a unității de legislație; fără un tribunal înalt, care prin autoritatea și luminile sale să rechieme neîncetat jurisprudența la spiritul legii, unitatea de legislație ar fi iluzorie. Alături de legea pozitivă s'ar naște în jurisprudența tribunalelor, o lege nouă, străină principiilor legislației scrise, norma ce regulează interesele private ale cetățenilor, ar fi variată și incertă».

Titulatura primului articol cu privire la înființarea Inaltei Curți de Casație «pentru întregul Stat al Principatelor Unite, Moldova și Țara Românească» afirma în sentimentul patriotic al membrilor Adunărilor, nu numai unirea juridică, dar și unirea politică a Principatelor.

În ședința dela 21 Iunie s'au discutat și fixat cauzele principale de casare și anume: călcarea legii, neobservarea formelor esențiale de procedură sau prescrise sub pedeapsă de nulitate, excesul de putere sau lipsa de competență din partea vreunui tribunal sau Curte și lipsa de publicitate a desbaterilor.

S'a stabilit dreptul procurorului de a ataca cu recurs hotărârile desăvârșite, date cu călcare de lege sau de procedură.

În ședința dela 23 Iunie, s'a discutat, dacă hotărârile supremei instanțe din Valachia puteau fi supuse recursului în Casație și după înlelungate debateri, propunerea Comisiunii centrale a fost admisă, așa cum era înscrisă în proiect.

Adunarea din Moldova începe examinarea proiectului la 17 Iunie 1860, însuflețită de același entuziasm, mergând până acolo încât s'a propus strămătarea provizorie a Adunării din Iași la București «considerând importanța Curții de Casație, dela al căruia verdict va atârna nu numai viața, onoarea și averea tuturor cetățenilor, dar și drepturile constituționale ale românilor» ¹⁾.

1) Andrei Rădulescu: Cercetări privitoare la înființarea Curții de Casație în România, 1932.

În şedinţa dela 28 Iunie 1860, raportorul A. Donici, a prezentat Adunării raportul secţiunilor I şi V arătând că «secţiunile întrunite preţuind gingăşia obiectului şi dorinţa de înţelegere a Camerilor, încă despărţite şi regretând lipsa chipului de a se înţelege deplin pe drumul cel mai firesc, aderează majoritatea la propunerea Camerii din Bucureşti».

Cu privire la recrutarea membrilor Înaltei Curţi, majoritatea secţiunilor, au propus ca numirile să se facă după liste alcătuite de cele două Adunări. În urma unor aprinse discuţiuni, s'a hotărât ca numirile să fie făcute de domnitor.

Salarizarea membrilor a format obiectul unor interesante amendamente, propunându-se lefuri mari, din «dorinţa de a da judecătorilor acestei Curţi supreme mijloacele trebuitoare spre a putea mîna o viaţă modestă şi a putea îndeplini cu sfinţenie marile lor îndatoriri, fără a avea recurs la un om strein decât la acel al fiscului, asigurat lor».

Tabloul de salarii, votat de ambele Adunări, prevedea următoarele lefuri:

Primul preşedinte al Curţii 4300 lei lunar, preşedinţii de secţii şi procurorul general câte 4000 lei lunar, iar consilierii şi procurorii câte 3700 lei lunar.

Interesant de observat e că în acea vreme, salariul unui ministru era de 2500 lei lunar.

Proiectul a fost adoptat de ambele Adunări şi sancţionat de domnitorul Cuza la 12 Ianuarie 1861, prin «legea pentru înfiinţarea Curţii de Casaţie şi Justiţie» ¹⁾.

Curtea avea trei secţiuni, secţia I-a a reclamaţiunilor (Chambre des requêtes) secţia II-a civilă şi secţia III-a penală, compunându-se dintr'un prim preşedinte, trei preşedinţi de secţii şi 21 consilieri, câte şapte de fiecare secţiune, toţi inamovibili. Parchetul, era alcătuit dintr'un procuror general şi trei procurori de secţie, amovibili. Curtea judeca în complet de şapte membri, iar deciziunile se pronunţau cu minimum cinci voturi.

1) Legea a fost publicată în Monitorul Oficial al Ţării Româneşti Nr. 18 dela 24 Ianuarie 1861.

Odată cu punerea în aplicare a legii Inaltei Curți de Casație, s'au desființat, pe aceeași dată, Inalta Curte din București și Divanul Domnesc din Iași.

La 11 Februarie 1862, domnitorul face numirile la Casație în urma raportului ministrului de justiție C. N. Brăiloiu.

La 15 Martie acelaș an, membrii Inaltei Curți, în frunte cu primul președinte Vasile Sturza, depun jurământul în fața domnitorului Cuza și a ministrului Brăiloiu, această dată fiind socotită ca începutul existenței înaltei noastre Curți de Casație și Justiție ¹⁾.

Primii membri ai Curții de Casație, au fost numiți dintre personalitățile de seamă, toți având studii juridice și activitate consacrată în viața publică a țării.

Aceștia au fost: Prim președinte, Vasile Sturza; președinți: Const. Hurmuzachi, Grigorie Racoviță și Ion Slătineanu; membri: principele Nicolae Șuțu, Alecu Ion Filipescu, Alecu Catargiu, Nicolae Crețulescu, Iordache Beldiman, Const. Ion Cantacuzino, Const. Sturza-Bătrânul, Ștefan Ferechide, Anastasie Panu, Const. Bozianu, Lascăr Roset, Evghenie Predescu, Ion Sturza, Scarlat Fălcoianu, Petre Manu, Ion Const. Filipescu, Ștefan Silion, Const. Donescu, Dumitru Roset, Aristide Ghica, principele Scarlat Gr. Ghica.

Parchetul: Procuror general, Mihail Cogălniceanu; procurori: Const. Zefcari, Teodor Veisa și Gheorghe I. Florescu.

Opt dintre cei numiți, în frunte cu Mihail Cogălniceanu, n'au primit posturile ²⁾.

1) Discursul d-lui Dim. G. Lupu, prim președinte al Inaltei Curți de Casație și Justiție, la deschiderea anului judecătoresc din 15 Septembrie 1942.

2) Anastasie Panu a demisionat prin petiția adresată ministrului justiției, având următorul cuprins:

«Domnule, m'a mirat foarte mult primind comunicarea d-voastră de sub Nr. 1555, prin care mă înștiințați că aș fi numit membru la Curtea de Casațiune.

Imediat după instalarea membrilor Curții, s'a deslănțuit o vie polemică în parlament, cu privire la locul unde trebuia să funcționeze Curtea de Casație.

Deși în Convențiunea dela Paris, se prevăzuse ca această înaltă instanță să funcționeze la Focșani, după realizarea actului unirii Principatelor, guvernul, de acord cu domnitorul, au hotărât ca sediul Curții de Casație să fie în București, capitala țării.

O parte din deputații moldoveni au cerut mutarea Inaltei Curți la Iași, pentru a se compensa astfel unele pierderi încercate de acest oraș prin actul unirii. În urma atitudinii hotărâte a iluștrilor oameni de Stat, Anastasie Panu, Mihail Cogălniceanu, Barbu Catargiu, Gr. M. Sturza ș. a., Adunarea respinge moțiunea deputaților moldoveni și Curtea de Casație rămâne astfel la București.

Deși instalată la 15 Martie 1862, Inalta Curte nu și-a putut începe activitatea decât la sfârșitul lunii Aprilie 1862

Intrarea d-voastră numai de câteva zile în minister îmi explică pana la un oarecare punct neștiința în care sunteți, că pentru a numi pe cineva în vreo funcțiune se cuvine a-l întreba mai întâi, dacă primește.

Aceasta, Domnule, este un uz, este o datorie ce trebuie să implinească un ministru.

Dacă însă ați voit a vă pregăti o scuza în opiniunea publică pentru numirea persoanei însemnate deja în combinarile d-voastră a mă înlocui, după refuzul că ați așteptat că voi face unei funcțiuni că acele în care se afla aceasta, v'ați înșelat, pentru că opiniunea publică vede totdeauna adevărul, oricari ar fi încercările de a-l tăinui.

(ss) A. Panu

Mihail Cogălniceanu a trimis ministrului justiției următoarea petiție: „Domnule ministru, primiți expresiunea recunoștinței mele pentru comunicațiunea ce ați binevoit a-mi face, că Măria Sa Domnitorul a binevoit a mă numi procuror general la Curtea de Casație.

Oricât că magulitoare pentru mine este această numire, funcțiunea de procuror general, fiind după lege incompatibilă cu mandatul de deputat, prefer a rămâne pe băncile Adunării.

Exprimându-va refuzul meu, dar totdeodată și recunoștința mea, vă rog să primiți asigurarea deosebitei mele considerațiuni”.

12 Februarie 1862 București.

(ss) Cogălniceanu

din lipsa de material necesar, din lipsa unui local corespunzător și împiedecarea câtorva membri a participa la ședințe.

Legea Înaltei Curți de Casație a fost modificată la 7 August 1864, când s'a desființat secțiunea reclamațiunilor, în urma raportului ministrului justiției N. Crețulescu. Jurnalul Consiliului de miniștri, întocmit la 4 August acelaș an, sub prezidenția domnitorului Cuza, învedera «puținul rezultat ce au produs lucrările sale în timp de doi ani».

În acelaș timp, se constata că procedura prea complicată a legii producea mare pierdere de timp, care ruina pe împricinați, iar prin desființarea secțiunei întâia «oamenii nu mai erau nevoiți a alerga de două ori, dela marginile țării, ca să se înfățișeze pentru una și aceeași cauză, spre a vedea cum pierd la o secțiune, ceiace câștigaseră la cealaltă».

În sprijinul măsurii de suprimarea secțiunii reclamațiunilor, ministrul justiției aducea ca exemplu situația existentă atunci în Belgia, unde Curtea de Casație funcționa fără nici un inconvenient, numai cu două secții. Prin desființarea secțiunei întâia, decretul domnitorului suprima un post de președinte, șapte posturi de membri ai Curții, un post de procuror și personalul cancelariei grefei.

La 6 Decembrie 1864 a fost promulgată prima lege prin care s'a reglementat admisibilitatea și înaintarea în magistratură. Condițiunea esențială pentru numirile în eraria judecătorească era, cetățenia română și lipsa oricărei condamnări pentru vreo crimă sau vre-un delict.

Ca vârstă se cerea: 35 ani pentru președinții de Curte, 30 ani pentru membrii, procurorii și supleanții de Curte, 25 ani pentru judecători, procurori și supleanți de tribunal. Pentru a încuraja pe tinerii cu studii universitare, legea prevedea că postulanții doctori sau licențiați în drept, cari solicitau locuri în magistratură, erau preferați chiar dacă le lipseau trei ani din etatea cerută pentru admitere.

La 9 Iulie 1865, a fost promulgată legea de organizare judecătorească ce reglementa următoarele instanțe de jude-

cată: judecătoriile de plasă, tribunalele județene, Curțile cu jurați, Curțile de Apel și Curtea de Casație.

Judecătoriile de plasă sau de ocol erau de trei clase: judecătoriile de clasa I-a, cele din orașele principale capitale de județe, de clasa II-a în celelalte capitale de județe, și de clasa III-a la reședințele plășilor. Toate aceste judecătorii erau conduse de câte un judecător și un ajutor.

Tribunalele de județ erau de două clase: cele din București, Craiova, Iași, Galați, Focșani, Brăila Ismail, Giurgiu, Ploești, Bârlad, Botoșani și Turnu Severin erau de clasa I-a, iar cele din restul capitalelor de județ erau de clasa II-a. Competința tribunalelor era de a judeca toate afacerile civile, atât personale cât și reale dela 1500 lei, de a executa vânzările silite, de a transcrie actele de mutațiune a imobilelor și constituirile de drepturi reale, de a înscrie privilegiile, ipotecile, autentificările, legalizările, precum și diferitele proceduri grațioase, etc.

Pentru afacerile comerciale existau secțiuni speciale la București, Iași, Craiova, Galați și Ploești, iar la celelalte tribunale din țară, unde nu existau asemenea secțiuni, când se judeca pricini comerciale, se alăturau încă doi judecători comerciali desemnați de primăriile orașelor le reședință pe o listă, dintre comercianții români, având vârsta de minimum 30 ani, ce exercitau comerțul de trei ani și care plăteau cea mai mare patentă.

Judecătorii comerciali, luau parte la judecată în ordinea în care erau înscriși pe listă. În materie penală, tribunalele judecau delictele în primă instanță și apelurile venite dela judecătorul de ocol pronunțate în materie de contravenții. Pentru judecarea crimelor și a delictelor de presă, era în fiecare județ câte o Curte cu jurați, compusă din trei judecători și 12 jurați.

Curțile de Apel, în număr de patru, funcționau la București, Iași, Craiova și Focșani și erau compuse, cea din București din trei secțiuni, iar celelalte din câte două secțiuni.

Fiecare secțiune de Curte se compunea dintr'un președinte, patru membri și un supleant. Parchetul era alcătuit dintr'un procuror general și mai mulți procurori de secție.

Curțile de Apel aveau competența de a judeca apelurile făcute contra sentințelor tribunalelor.

Pedepsele disciplinare se aplicau magistraților de către plenul Curții sau tribunalului care avea obligațiunea de a încunoștiința despre acest lucru, ministerul justiției.

La 1868, ministrul justiției Anton I. Arion a propus Adunării deputaților un proiect de lege pentru «reformarea Curții de Casație» care însă n'a fost votat ¹⁾.

1) Modificările aduse legii Curții de Casație s'au făcut, fie prin legea organică, fie prin diferitele legi care reglementau administrația justiției.

Astfel, codul civil fiind pus în aplicare la 1 Decembrie 1865, prin articolul 246 s'au abrogat dispozițiunile artic. 2, după care tribunalele bisericesti, care exercitau atribuțiuni în materie de casatorie erau supus jurisdicțiunii Curții de Casație.

Procedura civilă, pusă în aplicare la 1 Decembrie 1865, a modificat artic. 78 cu privire la recuzarea judecătorilor.

Legea pentru organizarea judecătorească din 9 Iulie 1865 a modificat artic. 20 cu privire la numărul membrilor complexelor de judecată.

Legea din 12 Martie 1870, a fixat competența secțiunii I-a civilă și secțiunii II-a penală.

Legea din 1 Martie 1877, a modificat artic. 7—17 cu privire la funcționarea grefei, suprimarea unui post de procuror, suplینirea procurorului general sau procurorului și atribuțiunile procurorului general.

Legea din 10 Iunie 1886, a modificat artic. 27 privitor la vacanțele judiciare.

Legea din 2 Aprilie 1887, a modificat artic. 5 cu privire la apelurile în materie electorală.

Legea de organizare judecătorească din 1890, a modificat articolele 15, 16, 76 și 81, cu privire la: cancelaria parchetului, la condițiunile de admisibilitate, la comunicarea viciilor de legislație, etc.

Legea din 26 Aprilie 1896, a modificat artic. 4 cu privire la denumirea secțiunilor și la prenoirea lor prin tragere la sorț.

Legile din 20 Mai 1900 și 13 Februarie 1902, au modificat artic. 27 cu privire la vacanțe. (Legea pentru Curtea de Casație din 1910, adnotată de G. Nedelcu).

Prin acest proiect se propunea ca numirile primului președinte și a președinților de secții să se facă de domn în urma recomandățiunii ministrului justiției, iar numirile membrilor să se facă după două liste prezentate, una de Cameră și alta de Senat.

Membrii Curții urmau să fie inamovibili numai pe timp de șapte ani, cu drept de realegere, după împlinirea acestui termen. Destituirea membrilor Curții se putea face de reprezentățiunea națională, în urma propunerii ministrului justiției.

Pentru prima dată se pune în discuție principiul electivității în magistratura țării, socotindu-se că prin participarea adunărilor legiuitoare la numirile membrilor Curții de Casație, se acorda mai multă garanție pentru independența judecătorilor, decât prin numirea directă de către ministru. Ca argument, se invoca legea belgiană unde principiul electivității era admis. Proiectul a fost retras de ministrul justiției Boerescu, înainte ca raportul comitetului delegaților să vie în discuția adunărilor legiuitoare.

Pe măsură ce organizarea judecătorească era încadrată prin diferite legi, în aceeași măsură se manifesta dorința ca magistratura să fie pusă la adăpost de influențele din afară, pentru ca ea să-și poată exercita liber înalta ei misiune în Stat.

Prin numeroase mesagii către Corpurile legiuitoare, prin diferite proiecte de legi și discuțiuni avute în fața parlamentului s'a pus continuu problema acordării deplinei independențe a judecătorilor. Astfel, în mesagiul dela 15 Noiembrie 1869, se menționa cu privire la justiție următoarele:

«Guvernul își pune toate silințele de a ridica pe fiecare zi justiția la acel grad de unde ea să inspire încredere înăuntrul, considerațiune în afară.

...Proiectul de lege, depus la Adunare, privitor la inamovibilitatea Curților de Apel este de natură a garanta independența magistraturei, a o asigura contra fluctuațiunilor și presiunilor politice și a o pune astfel în condițiuni de a atinge cu succes marele său scop».

Proiectul n'a putut fi votat, deși a făcut obiectul unor îndelungate discuțiuni în Senat.

În 1871, ministrul justiției Cariagdi, a întocmit un proiect de lege, aprobat de consiliul de miniștri, «pentru inamovibilitatea Curților și tribunalelor», în care se propunea inamovibilitatea membrilor și supleanților Curților de Apel, președinților și judecătorilor de instrucție de pe lângă tribunale, care aveau titlul de doctor sau licențiat în drept.

Proiectul ne fiind luat în discuțiune, în acelaș an, la 2 Iunie 1871, ministrul justiției N. Crețulescu a întocmit un alt proiect de lege tot «asupra inamovibilității Curților de Apel și tribunalelor» prin care se propunea ca toți președinții, membrii și supleanții dela Curțile de Apel și dela tribunale să devie inamovibili în ziua promulgării legii. Nici acest proiect de lege n'a avut sorți de izbândă. În mesagiul dela 17 Octombrie 1871, se menționa: «În administrațiunea justiției se simte de mai mult timp nevoie de modificări în legile existente. Deocamdată, vi se va prezenta proiectele de legi, pe care experiența și necesitățile actuale, le desemnă ca cele mai necesare. Astfel, s'a proiectat o nouă lege de organizațiune judiciară».

Deși se părea că nimic nu putea sta în calea realizărilor dorite atât de mult de guvernanții timpului, diferite obstacole interveneau, împiedecând transformarea în legi a proiectelor întocmite cu atâta grije.

Aceste împrejurări n'au descurajat pe acei ce luptau pentru independența justiției. Astfel, la 15 Noembrie 1873, mesagiul arăta preocuparea deosebită pentru «personalul chemat a aplica legile» prin aducerea unor schimbări în legea pentru admisibilitatea și înaintarea în funcțiuni judecătorești, precizându-se «condițiunile cerute pentru frumosa și delicata carieră de magistrat».

În Martie 1875, Corpurile legiuitoare au votat legea pentru admisibilitatea și înaintarea în funcțiunile judecătorești, care prevedea că nimeni nu putea fi numit președinte, membru, supleant, procuror sau substitut la vreo Curte sau tribunal, dacă pe lângă celelalte condițiuni ce-

rute de lege, nu avea și titlul de doctor sau licențiat în drept.

Această lege, s'a promulgat tocmai la 3 Aprilie 1876, dar nu s'a aplicat niciodată, fiind abrogată prin legea dela 4 August 1876.

Legea judecătoriilor comunale și de ocoale din 9 Martie 1879, a modificat funcționarea judecătoriilor de plasă, astfel cum au funcționat prin legea dela 1865, creind judecătoriile comunale și de ocoale.

Judecătoriile comunale, funcționau în fiecare comună și erau compuse din doi jurați, aleși pe timp de câte un an, de locuitorii satului și judecau sub prezidenția primarului, cu drept de apel la judecătoriile de ocol, toate afacerile civile dintre săteni până la valoarea de 50 lei, precum și toate abaterile la legea poliției rurale și cele de simplă poliție.

În 1881, Adunarea deputaților primind sugestiile unui grup de deputați, în frunte cu C. A. Rosetti, a numit o comisiune care să studieze și să elaboreze un proiect de lege, pentru organizarea judecătorească pe baza electivității, propunere ce a fost până la urmă respinsă de Cameră.

Ideia numirii magistraților numai dintre titrații doctori și licențiați în drept, a fost reluată prin proiectul de lege al ministrului justiției Gh. Chițu, la 2 Noembrie 1883, însă și de data aceasta, legea n'a putut fi votată. Un alt proiect de lege, întocmit la 1885 de ministrul justiției C. Nacu, propunea pentru numirea în magistratură, în afară de titluri academice și un examen de intrare. Pentru celelalte grade, se cerea un stagiu, fie ca magistrat, fie ca profesor sau avocat. Numirile urmau să se facă după listele de prezentare întocmite de un consiliu de magistrați, compus din primul președinte, președinții Curții de Casație, Curților de Apel, tribunalelor și din consilierii Curții de Casație și Curților de Apel. În aceste liste figurau câte cinci candidați, propuși pentru fiecare loc vacant, trei dintre magistrați iar doi dintre profesorii de facultăți și din corpul avocaților, cari ar fi solicitat postul vacant. Proiectul mai conținea o dispozițiune interesantă cu privire la judecata disci-

plinară a membrilor Inaltei Curți de Casație. Aceștia urmau să fie judecați de un tribunal special disciplinar, compus din președinții Camerii și Senatului, primii președinți și președinți ai Curților de Apel, rectorii Universităților din București și Iași și decanul Baroului Ilfov, iar ca acuzator delegat al ministrului, procurorul general al Curții de Casație.

Proiectul, n'a putut trece în fața adunărilor legiuitoare, astfel că la 1887, ministrul Eugeniu Stătescu propunându-și să aducă o reformă asemănătoare legiuirei franceze, după proiectul lui Béranger din 1871, a depus la Senat «proiectul de lege pentru reforma judecătorească» prin care se introducea examenul de capacitate și auditoriatul pe lângă judecătoriile de ocol și tribunale care dădea un drept de preferință la numirile în posturile de ajutori și supleanți.

Proiectul mai propunea acordarea inamovibilității la toți membrii titrați dela Curți, la președinții titrați dela tribunale, la punerea în aplicare a legii, iar judecătorilor de tribunale și ocoale, la trei ani de funcționare într'una din aceste instanțe. Totdeodată, se instituia un consiliu superior al magistraturii, care avea să întocmească cu ajutorul Curților și tribunalelor, tablourile de admisibilitate pentru fiecare grad judecătoresc, să aprecieze valoarea magistraților, să prezinte ministerului listele de candidați pentru numirea sau înaintarea în posturile vacante, la Curți și tribunale, precum și să judece și să aplice pedepse magistraților pentru abaterile disciplinare ¹⁾).

Nici acest proiect n'a reușit să fie adoptat, astfel că începând abia din anul 1890, situațiunea magistraturei a început a fi consolidată.

Un prim pas spre împlinirea vechilor deziderate, îl face legea de organizare judecătorească dela 1 Sept. 1890, care acordă pentru întâia dată inamovibilitatea primilor președinți, președinților și consilierilor de Curți de Apel, precum și primilor președinți și președinți de tribunale.

1) A se vedea expunerea de motive a legii de organizare judecătorească dela 24 Martie 1909.

Prin legea pentru judecătoriile de pace dela 2 Martie 1894, s'au desființat judecătoriile comunale și s'a schimbat titulatura din judecătorii de ocoale, în judecătorii de pace.

Prima modificare importantă adusă legii organice a Inaltei Curți de Casație s'a făcut la 1 Iulie 1905, când s'a creiat secțiunea III-a de contencios administrativ. Prin această reformă, particularul atins printr'un act administrativ de autoritate sau prin refuzul administrațiunii de a da curs unei cereri legale, avea dreptul a cere dela Inalta Curte de Casație anularea, modificarea sau facerea actului administrativ. Ministrul justiției Al. Bădărău arăta în expunerea de motive că rostul legii sta mai ales, în extinderea competenței acestei instanțe, 'cu scop ca și în țara noastră să existe o stăvilire mai eficace contra abuzurilor administrative, când acestea puneau în conflict pe particulari cu Statul, lucrând ca putere publică, făcând acte de suveranitate.

Ce litigii erau admise a fi judecate de Curtea de Casație ca instanță de Contencios administrativ, după legea din 1905 ?

În articolul 5 alin. e. și următorii se făcea enumerarea pricinilor atribuite secțiunii a treia, deci o enumerare pozitivă, bine determinată, supusă unor anumite reguli.

Raportul dela Cameră le concretiza astfel:

I. Recursul era îndreptat, nu contra persoanei administratorului, ci contra actului.

II. Recursul nu era deschis oricui, ci numai aceleia care justifica un drept ce era atins prin actul administrativ.

III. Curtea de Casație, admitând recursul, anula actul atacat, când ilegalitatea rezulta din însăși actul incriminat sau, ordona ca autoritatea administrativă să satisfacă cererea, atunci când particularul, prin recursul său, se plânga că situațiunea juridică ce i-o creia actul administrativ, nu corespundea cu realitatea faptelor, iar Curtea examinând chestiunea în fond, verifica temeinicia arățărilor recurentului.

IV. Curtea de Casație nu putea statua și asupra daunelor provenite din actul ilegal al administrațiunii, acestea trebuiau urmărite, în mod excepțional, înaintea Curții de Apel.

V. Deciziunile Curții de Casație prin care se anulau actele administrative, nu produceau efecte *erga omnes*, ele aveau caracterul de relativitate a lucrului judecat, ca și orice altă sentință judecătorească.

Din aceste reguli, desprindem că recursul în anulare se putea îndrepta numai contra actului ilegal, nu și contra autorului lui. Simplul interes, nejustificat pe un drept subiectiv, nu îndrituia particularului acțiunea în contencios administrativ.

Curtea de Casație putea anula actul, când ilegalitatea lui rezulta din însăși actul atacat, sau ordona autorității administrative satisfacerea cererii, când petiționarul dovedea temeinicia ei. Daunele rezultate din actul ilegal anulat, puteau fi urmărite numai înaintea Curților de Apel.

Deciziunile Curții în materie de contencios, aveau efect numai între părțile care s'au judecat, întocmai ca și la celelalte hotărâri judecătorești. Se mai stabilea mijlocul de constrângere în contra administrațiilor pentru rezolvarea cererilor ce li erau adresate, prin dreptul acordat cetățenilor de-a ataca cu recurs, nesoluționarea acestora în termen de 30 de zile.

Legea nu suprima particularului recursul grațios la autoritățile superioare, dar odată aleasă această cale, i se închidea calea jurisdicțiunii contencioase. Pentru punerea în aplicare a acestei legi, a fost nevoie să se înființeze secțiunea treia la Înalta Curte de Casație, deoarece celelalte două secțiuni, supra încărcate cu alte lucrări, nu ar mai fi putut suporta noile atribuțiuni.

Legea mai prevedea dispozițiunea obligativității Curții de-a examina temeinicia acțiunii după actele depuse de parte la dosar, chiar în lipsa acestuia; introducerea recursului

avea de efect suspendarea actului atacat în contencios până la rezolvarea sa.

După intrarea ei în vigoare, legea a fost criticată că n'a admis o formulă generală, în care să se arate când particularul putea să se plângă contra unui act administrativ de autoritate.

Legea din 1905 admitea două sisteme:

I. Acel formulat la artic. 4 lit. h, care cuprindea un principiu general, că se putea face recurs în contra oricărui regulament sau ordonanță făcută cu călcarea legii.

II. Acel prevăzut la lit. j, unde legiuitorul admitea recursul numai în anumite cazuri limitativ arătate de lege și numai atunci când s'ar fi violat un drept patrimonial al recurentului prin actul administrativ atacat, care putea fi numai o deciziune sau ordonanță.

Abia pusă în aplicare, legea din 1905, a și început a provoca nemulțumiri, din cauza puternicului drept de cenzură conferit supremei instanțe, care la adăpostul legii, a înțeles a da pe față toate abuzurile administrative, a sancționa energic ilegalitățile și a repune în drepturi pe toți cei nedreptățiți prin asemenea acte.

În timpul celor cinci ani de aplicare a acestei legi, Curtea de Casație a pronunțat deciziuni eroice, exemplare model de integritate. Desele anulări de decrete și deciziuni ilegale, au format în rândul oamenilor politici un curent ostil acestei legi și nu se aștepta decât prilejul favorabil pentru desființarea ei.

La 15 Februarie 1908, judecătoriile comunale reînființate prin legea dela 1 Iulie 1896, au fost din nou suprimate, introducându-se în schimb obligațiunea pentru judecătorii de ocoale ca de două ori pe lună să se deplaseze la primăriile fiecărei comune din circumscripțiile lor, pentru a judeca pricinile mărunte, a autentifica și legaliza actele, precum și a aranja tutelele.

La 24 Martie 1909, legea de organizare judecătorească modificându-se sub ministeriatul lui Toma Stelian, s'a introdus inamovibilitatea magistraților începând dela gradul de judecător de judecătorie și tribunal, precum și examenul de capacitate ca mijloc de selecționare la intrarea în ordinul judecătoresc.

La 25 Martie 1910, printr'o lege modificatoare a legii Inaltei Curți de Casație s'au desființat atribuțiunile Inaltei Curți ca instanță de contencios administrativ.

Ideia ce nu putea prinde în spiritul politic al timpului era, că decretul regal fiind intangibil, reformarea sau anularea lui nu putea fi justificată, nici chiar când învedera un abuz.

Se cunosc motivele pentru care s'a combătut cu atâta pasiune legea din 1905 și s'a cerut totodată suprimarea ei.

Curtea de Casație anulasese recent decretul prin care un general fusese pus în poziție de rezervă pentru limită de vârstă, fiindcă se constatasese că acesta mai avea drept a sta în cadrele active ale armatei, încă aproape doi ani. Deasemeni, nu de multă vreme Inalta Curte de Casație anulasese ca ilegale decretul prin care 105 membri ai învățământului fuseseră scoși din funcțiune, fiindcă se constatasese că se călcase flagrant legea.

Autorul legii din 1910, obiecta că legea din 1905 creia pentru funcționari un regim excepțional, mai presus de toate celelalte clase sociale. În asemenea circumstanțe, singura soluțiune ce s'a găsit, a fost suprimarea în totul a articolului din legea Curții de Casație, care se referea la instituția contenciosului administrativ și revenirea la situația ce era în vigoare înainte de 1905. Sistemul instaurat prin legea din 1910, n'a durat decât doi ani, fiindcă s'a constatat că aplicarea lui era departe de-a arăta un progres în viața publică a țării.

Regimul juridic adoptat de legea din 1910, era o copie a sistemului belgian, care în fapt nu oferea celor lezați printr'un act de autoritate, o protecțiune legală. Spre exemplu, dacă administrația ordona dărâmarea ca insalubru a unui

imobil, cel vătămat avea dreptul numai la daune, fără posibilitatea de a obține suspendarea sau anularea actului administrativ.

Un particular având afaceri urgente în străinătate solicita un pașaport, care însă i se refuza sub motiv că nu era cetățean roman. Singura cale rezervată celui refuzat era dreptul de a cere daune, iar nici decum obținerea pașaportului. Un funcționar inamovibil era îndepărtat din funcțiune în mod abuziv. Acesta ar fi avut tot interesul să reîntre în slujbă, lucru ce-i era închis prin lege, el neavând alt drept decât a cere o compensație bănească. Prin legea dela 17 Februarie 1912, instituția contenciosului este redată în competența Inaltei Curți și tot odată s'a extins inamovibilitatea și asupra procurorului general și membrilor parchetului, în aceleași condițiuni ca și a membrilor Inaltei Curți. Instituția contenciosului administrativ a fost redată Curții de Casație pentru următoarele motive: judecarea poceselor de contencios cerând o mare urgență, acest lucru putea fi împiedecat în sistemul celor trei instanțe cu drept de opoziție la fiecare. Cenzurarea actelor administrative de către tribunale, contribuia la diminuarea prestigiului autorității. Tribunalele puteau fi ușor bănuite de influența mediului imediat, când era vorba de anularea actelor administrative locale.

Curtea de Casație, mai era investită prin diferite legi anterioare, a judeca multe alte acte administrative, cum erau spre exemplu, în materie de contribuțiuni directe, recursurile contra deciziunilor comisiunilor de apel fiscale, Curții de conturi, etc. Regula introdusă era: «orice act administrativ de autoritate putea fi atacat cu recurs, dacă viola un drept al unui particular» ¹⁾.

Recursul era deschis în principiu, în toate cazurile, afară de excepțiunile anume prevăzute de lege.

Excepțiunile se refereau la actele de guvernământ, care erau: declararea stării de asediu, faptele de război care

1) Exp. de motive a legii din 1912.

ar rezulta dintr'o forță majoră sau din necesitățile imediate ale luptei, executarea și interpretarea tratatelor și convențiilor diplomatice cu statele streine, măsurile contra epizootiilor, epidemiilor, inundațiilor, foametei, turburărilor interne, extrădarea streinilor, expulzarea lor și altele de aceeași natură.

Deasemenea mai erau exceptate dela controlul jurisdicțional al instanței de contencios:

I. Actele privitoare la exercițiul tutelei administrative și la controlul erarhic, cu excepțiunea actelor de gestiune, ce rămâneau în competența instanțelor de drept comun;

II. Recursurile militarilor împotriva actelor autorităților militare superioare, însă numai în privința decretelor de punere în retragere și numai pentru quantumul pensiunii. Curtea de Casație admitând recursul, trebuia să acorde recurentului pensiunea gradului său, socotindu-l că ar fi îndeplinit maximul de ani de serviciu, fără ca prin aceasta să i se închidă și dreptul la daune conform articolului 33.

III. Recursurile îndreptate în contra refuzului județelor, comunelor sau altor stabilimente publice de a înscrie în bugetele lor o datorie constatată prin titlu executoriu.

Pentru obținerea modificării unui buget comunal sau județean pe exercitiul anului financiar imediat următor, cererea de recurs trebuia să fie introdusă cel mai târziu până la 1 Februarie a anului în curs. Prin efectul deciziunii, creanța putea fi urmărită asupra tuturor veniturilor stabilimentului public.

IV. In contra deciziunilor Curților de Apel în cazurile prevăzute de articolul 15 din legea pentru organizarea teatrelor din România, precum și în cazurile prevăzute de articolul 10 din legea asupra numelui.

După cum arăta expunerea de motive recursul, așa cum era alcătuit de lege, nu era un recurs în anulare propriu zis, cum era recursul prevăzut în legea din 1905, ci

un recurs care tindea la înlăturarea sau modificarea actului. Curtea de Casație examinând recursul, proclama starea de drept pe care o aducea la cunoștința administrației și a șefului acelei administrațiuni.

Șeful administrațiunei era dator ca în termen de 30 zile să refacă actul, să-l pună în concordanță cu legea și dacă acesta nu voia, dacă perzista în a menține actul declarat ca nefiind conform cu legea, prin faptul său, administratorul cădea în culpă, o **culpa lata** și ca atare acesta era răspunzător de daune. Daunele rezultate din actul, declarat ilegal de către Curtea de Casație, se puteau obține ca și în sistemul legii din 1905, dela Curțile de Apel.

Alături de contenciosul în anulare apare și contenciosul de plină jurisdicție, când Curtea de Casație fiind sesizată de plângerea unui particular că administrația refuză a-i rezolva o cerere legală, aceasta dă o hotărîre judecând în fond.

Recursul în contencios, era supus potrivit legii din 1912, la următoarele reguli:

I. Să fi fost îndreptat în contra unui act administrativ de autoritate.

II. Recursul se îndrepta nu în contra persoanei administratorului, ci în contra administrațiunei dela care a emanat actul.

III. Deciziunile Curții de Casație aveau efect, nu *erga omnes*, ci *inter partes*.

IV. Recursul în contencios nu excludea particularului dreptul, ca simultan cu acesta, să se adreseze și pe calea recursului erarhic la autoritățile superioare administrative, spre deosebire de sistemul legii din 1905, în care o cale excludea pe cealaltă.

V. Lezarea unui simplu interes, nu îndrituia pe particular să atace un act în contencios, el trebuia să justifice lezarea unui drept subiectiv.

VI. Primirea recursului se putea efectua pentru motive de exces de putere, incompetență, denaturarea actelor, violarea legii sau a unui regulament și greșita apreciere a faptelor.

Principiul adoptat de legea din 1912 era comparat cu sistemul englez, în care justitia nu anulează, dar proclamă numai care este situația de drept într'un anumit litigiu și obligă apoi pe administrator să reintre în legalitate. Refuzul administratorului constituie un delict civil, el fiind răspunzător de daune de întârziere. Pentru ușurința executării, particularul le va putea urmări față de administrație, care, la rândul ei, le va dobândi dela administratorul vinovat.

Legea din 1912 a dat rezultate bune în decursul celor 13 ani de aplicare, până ce legea specială a contenciosului administrativ a fost pusă în aplicare la 23 Decembrie 1925. Constituția din 1923 a pus baze solide instituțiunii contenciosului.

Articolul 107 alin. II din Constituția de la 1923, atribuind în mod expres contenciosul administrativ competenței puterii judecătorești, a înlăturat definitiv orice controversă, prin care se discuta din punct de vedere constituțional, dreptul autorității judiciare de a controla și anula actele administrațiunii.

Constituția din 1923 mai cuprindea și altă inovație.

Pentru a înlătura definitiv discuțiunile asupra legalității sau constituționalității legii, care avea să fie votată mai în urmă, s'a înscris chiar în constituție principiile după care avea să funcționeze această instituție. Cel vătămat în drepturile sale, fie printr'un act administrativ de autoritate, fie printr'un act de gestiune făcut cu călcarea legilor și regulamentelor, fie prin reaua voință a autorităților de a rezolva cererea privitoare la un drept, poate face cerere la instanțele judecătorești pentru recunoașterea dreptului său.

Organele puterii judiciare judecă dacă actul este ilegal, îl pot anula, pot pronunța daune civile până la data restabilirii dreptului vătămat, având căderea de a judeca și cererea de despăgubire, fie contra autorității administrative

chemată în judecată, fie contra funcționarului vinovat. Odată înscrisă în Constituția din 1923 normele după care avea să funcționeze contenciosul administrativ, legiuitorului din 1925 i s'a ușurat mult situația de a concentra în câteva articole întreaga sa economie. Legea vine cu o inovație față de trecut, atribuind Curților de Apel, competența de a judeca în primă instanță și cu drept de recurs în Casație afacerile de contencios, atât în ce privește actele de autoritate ilegale cât și asupra daunelor rezultând dintr'însele.

Inalta Curte de Casație devine și instanță de fond în caz de casarea deciziilor pronunțate de Curțile de Apel.

Principiul înscris în Constituția dela 1923 a fost menținut și în Constituția dela 1938, iar în prezent legea, cu mici modificări, a rămas în tehnica ei, neschimbată.

Prin Constituția dela 1923 s'a reglementat recursul în casare, ca fiind de ordin constituțional.

Constituția din 1938 a menținut atribuțiunile date puterii judecătorești prin Constituția dela 1923, adăugându-i în plus sarcina de a valida alegerile parlamentare.

Prin legea modificatoare a Inaltei Curți de Casație din anul 1939 s'a creat secțiunea patra, trecându-i-se competența de contencios administrativ dela secțiunea treia. Numărul membrilor a fost sporit în acel an la 80 și anume: primul președinte, patru președinți, 64 consilieri, procurorul general și 10 procurori.

Competența Inaltei Curți, a rămas aceiași ca și în 1939, cu excepția dreptului de-a judeca constituționalitatea legilor, drept suspendat prin lecretul-lege din Oct. 1942.

În urma întregirii teritoriului românesc, prin alipirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei, în anul 1918, s'a simțit nevoia unei unificări judecătorești ceea ce s'a realizat prin legea pentru organizarea judecătorească dela Iunie 1924. Această lege se ocupă de toate organele puterii judecătorești, afară de Inalta Curte de Casație, care este organizată pe baza unei legi speciale și de Curțile cu jurați, organizate potrivit codului penal și de procedură penală dela 1865.

Prin legea pentru modificarea legii Înaltei Curți de Casație și Justiție dela 23 Decembrie 1926, s'a reglementat pentru prima dată recursul în neconstituționalitate, atribuindu-l secțiunilor unite ale acestei înalte instanțe, potrivit art. 103 al Constituției dela 23 Decembrie 1923.

Această lege a avut ca scop principal, organizarea unei funcționări uniforme a Înaltei Curți, prin desființarea completelor speciale pentru rezolvarea recursurilor din teritoriile alipite și integrarea acestora în completele obișnuite ale secțiilor.

Din nou modificată la 19 August 1938, legea de organizare judecătorească, reînființează judecătoriile comunale, organizează instanțele criminale pe lângă Curțile de Apel în urma desființării juriului de către Constituția din 1938 și redă inamovibilitatea corpului judecătoresc, suspendată prin decretul dela Februarie acelaș an.

Constituția din 1938, prevedea că inamovibilitatea urma să fie statornicită printr'o lege specială, care trebuia să intervină cel mai târziu în termen de șase luni dela promulgarea ei.

Într'adevăr, inamovibilitatea a fost redată prin legea de organizare judecătorească dela 19 August 1938, însă cu mari rezerve și cu multe posibilități de imixtiune din partea executivei în activitatea justiției.

Astfel, în conformitate cu prevederile articolului 100, din această lege, ministrul putea să constate printr'un inspector sau delegat special că un magistrat inamovibil are în circumscripțiunea, unde funcționează legături și interese personale, care să-i creeze o atmosferă de neîncredere și să-l mute în altă localitate, fără avizul consiliului superior al magistraturii.

O altă imixtiune a puterii executive era posibilă potrivit articolului 240 din legea dela 1938, care acorda ministrului dreptul să pedepsească, chiar cu destituirea, fără avizul comisiunii disciplinare, pe magistrații inamovibili, care ar fi soluționat, în contra vederilor lui, anumite procese penale.

Aceste dispozițiuni vexatorii pentru prestigiul autorității judecătorești, au fost eliminate din actuala lege de organizare judecătorească, redându-se magistraturei, în urma diferitelor modificări ¹⁾, inamovibilitatea.

Inamovibilitatea corpului judecătoresc, nu este un privilegiu personal, pentru magistrați, ci o dispozițiune legală, creiată în primul rând în folosul justițiabililor, cu scopul de a garanta imparțialitatea judecăților.

De aceea, orice măsură luată pentru protejarea magistraturei și consolidării inamovibilității ei, nu poate decât să întărească și mai adânc încrederea în justiție, — această înaltă instituție, menită să ocrotească familia, averea și libertatea noastră a tuturor.

1) Decr. Nr. 167 din 21. I. 1939.

Decr. Nr. 1494 din 9 V 1939.

Decr. Nr. 2919 din 9. V. 1939.

Decr. Nr. 2796 din 13. VII. 1939.

Decr. Nr. 3067 din 19. VIII. 1939.

Decr. Nr. 4091 din 16. XI. 1939.

Decr. Nr. 8218 din 22. IX. 1940.

Decr. Nr. 3326 din 4. X. 1940.

Decr. Nr. 3486 din 17. X. 1940.

Decr. Nr. 3564 din 2. X. 1940.

Decr. Nr. 1156 din 30. IV. 1941.

Decr. Nr. 2028 din 12. VII. 1941.

Decr. Nr. 2367 din 23. VIII. 1941.

Decr. Nr. 2508 din 4. IX. 1941.

Decr. Nr. 2585 din 14 IX. 1941.

Decr. Nr. 2929 din 25. X. 1941.

Decr. Nr. 3377 din 12. XII. 1941.

DE ACELAȘ AUTOR:

1. *Evoluțiunea jurisprudențială a contenciosului administrativ român.* R.-Vâlcea, 1932, pag. 120.
2. *Noțiunea drepturilor vătămăte în contenciosul administrativ român.* Revista de Drept Public, 1932.
3. *Responsabilitatea Statului pentru accidente rezultate din exercițiile militare.* Revista de Drept Public, 1933.
4. *Excepțarea Statului dela căile de execuțiune silită.* Revista de Drept Public, 1933.
5. *Constituționalitatea jurisdicțiunilor administrative.* Revista de Drept Public, 1934.
6. *Recursul paralel în dreptul public.* Revista de Drept Public, 1934.
7. *Desființările posturilor magistraților inamovibili sub aspect constituțional.* Curierul Judiciar, 1935.
8. *Art. 50 din legea lichidării datorîilor și creanțelor Statului.* Justiția Olteniei, 1935.
9. *Teoria actelor de guvernământ în dreptul public.* Curierul Judiciar, 1936.
10. *Competența instanțelor de drept comun de a judeca cererile funcționarilor pentru restituirea salariilor.* Curierul Judiciar, 1936.
11. *Le régime juridique des lois d'assainissement des dettes agricoles dans le droit public roumain.* București, 1936, pag. 26.
12. *Responsabilitatea puterii publice.* (Studiu de doctrină și jurisprudență). București, 1937, pag. 160.
13. *Note jurisprudențiale.* București, 1937, pag. 60.
14. *Suspendarea actelor de autoritate.* Revista de Drept Public, 1941—1942.
15. *Nouveaux aspects législatifs et jurisprudentiels de la responsabilité ministérielle.* Bu